

blijft vrijmachtig om die genade te schenken aan wien Hij wil. Alle genadewerking bij het Sacrament komt toch in eigenlijken zin niet door het stoffelijke middel en niet door den Dienaar, die het ons toereikt, maar door de rechtstreeksche en innerlijke werking van den Heiligen Geest in onze harten tot stand. Dezelfde gedachte, die onze Belijdenis zoo schoon uitdrukt, dat de »Sacramenten niet ledig noch ijdel zijn om ons te bedriegen", want dat »de Dienaren ons wel van hunne zijde het Sacrament en hetgene dat zichtbaar is geven, maar dat onze Heere ons geeft hetgeen door het Sacrament beduidt wordt, te weten de gaven en onzienlijke genaden" (Art. XXXIII en XXXIV). Slechts één ding moet hier nog aan worden toegevoegd tot voorkoming van alle misverstand. Hoe beslist Calvijn bij het Sacrament ook den band handhaaft tusschen het uiterlijke teeken, dat de Dienaar ons geeft, en de onzichtbare genade, die God ons schenkt, toch heeft Calvijn dit niet in dien zin bedoeld, alsof beide daarom altoos tijdelijk zouden saamvallen. Het tegendeel blijkt reeds bij de ongelovigen, want als zij het Sacrament ontvangen, ontvangen zij natuurlijk alleen het uiterlijke teeken, maar niet de beteekende zaak. In dat opzicht stond Calvijn lijnrecht tegenover Luther en was hij het geheel met Zwilling eens (t. a. p., p. 704). En in de tweede plaats gaat het zelfs bij de geloovigen niet altoos door, dat zij op hetzelfde oogenblik, dat zij het zichtbare teeken ontvangen, ook de genade Gods ontvangen, die in het teeken afgebeeld ligt. »Want, voegt Calvijn er aan toe, degene, die in hun vroegste jeugd gedoopt zijn, worden soms eerst door God wedergeboren in hun jongelingsleeftijd, ja zelfs in hun grijsen ouderdom; en zoo kan ook het Avondmaal bij het gebruik zelf wegens onze gedachteeloosheid en traagheid soms weinig nut ons geven, terwijl eerst later de vrucht ervan door ons genoten wordt" (Calv. Opera, t. a. p., p. 741).

Is zoo de Sacramentsbeschouwing van Calvijn duidelijk geworden, dan kan thans uiteen worden gezet, wat Calvijn onder het Sacrament van het Avondmaal verstaat. Wanneer Calvijn de Avondmaalsopvatting van Zwilling »profaan" heeft genoemd, dan geschiedde dit niet, omdat hij ontkende, dat het Avondmaal ook een gedachtenis was aan Christus dood maar omdat Zwilling in het Avondmaal de waarachtige gemeenschap bij het Avondmaal met Christus lichaam en bloed loochende. Maar op zich zelf is het natuurlijk volkomen waar, dat het Avondmaal ook dient om ons zichtbaar voor oogen te stellen, hoe Christus voor ons aan het kruis geofferd is geworden en Calvijn heeft dit steeds en met nadruk vooropgesteld. Juist omdat Prof. Goosen dit blijkbaar betwist en in deze zoogenoemde »symbolisch-sacrificiele" beteekenis van het Avondmaal, die in onze Avondmaalsliturgie zoo sterk op den voorgang der eeuwen gesteld, een anticalvinistisch element ziet, moge dit hier met een enkel citaat van Calvijn's werken worden aangetoond. Ik kies daartoe bij voorkeur, hetgeen Calvijn heeft aangegevoerd bij zijn exegese van I Cor. 11:23, omdat daaruit tevens blijken kan, dat Calvijn wel degelijk de ceremonie van het breken des broods ook als een zichtbare voorstelling beschouwde van het lijden van Christus. Calvijn wijst hier eerst de onjuiste exegese van Luther af, dat de woorden: »dit is mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt", alleen zouden zien op de uitdeeling van het brood bij het Avondmaal; het argument hiervoor was, dat het woord »gebroken" niet kon slaan op het gebroken worden van het eigenlijke lichaam van Christus, omdat in Exod. 12:46 voorzeggd was, dat »geen been van hem zou gebroken worden". Calvijn erkent wel, dat Paulus door deze toevoeging: dat voor u gebroken wordt, ook inspeelt op de breking van het brood bij het Avondmaal, maar deze ceremonie zou, voegt hij er aan toe, geen beteekenis hebben, wanneer ze ons niet voor oogen stelde, hoe ook het lichaam van Christus zelf voor ons gebroken is. Wel is dit laatste niet in eigenlijken zin geschied, in zoverre aan het kruis geen been van Christus gebroken is, maar dit gebroken worden beteekent hier, laat hij er op volgen, geofferd worden »want men kan niet zeggen, dat het lichaam van Christus, dat eerst aan zoovele kwellingen en martelingen en daarna aan de wreedsste doodstraf blootgesteld is geweest, ongedeerd en ongeschonden is gebleven". Juist uit deze bijvoeging blijkt, zegt Calvijn, dat »het Avondmaal als een spiegel is, die ons Christus voor oogen stelt als gekruisigd, zoodat niemand met vrucht het Avondmaal kan ontvangen, dan die Christus daar als den gekruisigde omhelst". In zoverre onze Avondmaalsliturgie op dat gedenken van Christus lijden en dood ons wijst, is dit dus zeker niet anticalvinistisch, maar geheel in overeenstemming met Calvijn.

DR. H. H. K.

Voor Kootwilsch scholen.

In hartelijken dank ontvangen: Van N. N. te N. f 10; van den heer L. Boersma te Scheffens f 10; van den heer P. S. te »Gr. f 2.50; een jubileum-gave van mej. F. D. te Groningen f 100; mejonkv. B. v. J. te »Gravenhage f 5; van N. N. te Zevenhoven f 2; van A. v. G. te Rotterdam f 1; van den heer H. Bouma, hoofd der school te Rouven, f 2.50; van den heer J. N. Bulthuis te Buitenpost, gevonden in de collecte Geref. Kerk f 5.

DR. J. H. HOUTZAGERS.

Leestafel.

L. G. GORIS, Predikant te Zevenbergen. EEN ONVEREENDE SCHULD. Historisch overzicht van het werk der Reformatie in Noord-Brabant en Limburg. J. de Vries, Klundert 1912. De zin van deze brochure zelf en tevens van haar hoofdtitel ligt in de vraag van p. 35 en het antwoord daarop van p. 36. Die vraag, met vette letters gedrukt, luidt: HEEFT NEDERLAND, INZONDERHEID HET GEREFORMEERDE NEDERLAND, DAN NIET EEN GROOTER VERPLICHTING AAN BRABANT, DAT ZIELTOEGEND ZIJN BLOED IN HOLLANDSCH ADEREN OVER DEED VLOEKEN, ZODAT HOLLAND GEZOND EN STERK WERD, TOEN BRABANT INREK ZONK? En dat antwoord, evenzoo gedrukt, luidt: En ziende op de geschiedenis na 1600, dan moeten wij zeggen: DE SCHULD STAAT, NOG ALTIJD, ONAFGELOST! Ds. GORIS doet dit in zijn vlugschrift mettedaad zien.

Hij geeft een overzicht van de geschiedenis der Gereformeerde Kerk in Noord-Brabant en Limburg vóór en na het tijdperk, dat in Nederland de Gereformeerde Kerken tot vestiging kwamen.

Bij het naspeuren van den gang der reformatie voor 1600 in de landen bezuiden de Maas — de Generaliteitslanden — doen, zoo zegt hij op p. 1, twee perioden zich duidelijk aan ons oog voor. Het scheidsjaer (ik vind dit woord even leelijk als het woord »scheidspreek" dat de oude dominee GRAVERIER eens op het titelblad van z'n afscheidsprek liet drukken) dezer perioden, tegelijk het keerpunt in den gang der zaken, ligt bij het jaar 1568, het beginjaar (ook al niet mooi) van den 80-jarigen worstelstrijd om de godsdienstige en politieke vrijheid.

En zoo stelt hij dan in de geschiedenis der Gereformeerde Kerk in Noord-Brabant en Limburg twee perioden.

De eerste van 1521—1568 doet ons de opkomst en vooruitgang der reformatie zien. De tweede, van 1568—1600, haar onderdrukking en uitdooing.

Dat Ds. GORIS bij dit overzicht van de geschiedenis der Gereformeerde Kerk in Noord-Brabant en Limburg, zich bepaalt tot de Reformatie der 16e eeuw, dunkt mij volkomen juist, wijl in overeenstemming met het opzet zijner brochure.

Wie van mening is, dat er ook nog iets in had moeten staan van »de pogingen tot Reformatie door middel van Separatie en Doleantie", moet nog maar eens goed lezen de, hierboven aangehaalde, vraag van p. 36.

En, mocht iemand bezwaar maken tegen de uitdrukking, die Ds. GORIS gebruikt, van »Gereformeerde Kerk", in plaats van »Gereformeerde Kerken", — met Ds. GORIS laat ik hem dat bezwaar dan maar maken, doch haal over zulk »n precisie-doenerij, als voor gelijksoortige, oognknippend mijn schouders op.

In zijn historisch overzicht aan het einde der eerste periode genaderd, komt de schrijver tot dit resultaat, »dat Brabant wat de Reformatie betreft bij Holland en de andere noordelijke gewesten niet achterstond, maar deze verre vooruit was, eer 1568 aanbrak". (p. 13). »Nergens in Nederland kwam de Reformatie vroeger tot bloei dan in Brabant en Limburg".

In dat overzicht aan het einde der tweede periode genaderd, zegt hij:

»Zoo ging dan bijna al het werk der reformatie, dat in Brabant en Limburg zoo heerlijk was ontloken en bloeide, door de verwoestende macht van Spanje en de vervolgingen ten onder, vóór nog het jaar 1600 was aangebroken".

Daarentegen namen sedert 1571 de kerken van Holland in snellen bloei toe en waren in 1600 reeds krachtig gevestigd. (p. 25).

En op p. 26. »Zoo bleven dan in 't jaar 1600 nog alleen Gereformeerde kerken, a. te wijzen in BREDA en enkele zoogenoemde »Hollandsche plaatsen over het water", n.l. in GEERTRUIDENBERG, sedert 1574 (een vesting), KLUNDER, sedert 1576 (een vesting), HEUSDEN, sedert 1579 (een vesting), WILLEMSTAD, sedert 1581 (een vesting) en te FUNAART, sedert 1587 (een plaats nabij de beide vestingen Klundert en Willemstad gelegen).

»Dat het, zoo voegt hij hier aan toe, »alleen in vestingplaatsen aan den rand van Holland gelegen mogelijk was, de Gereformeerde kerken staande te houden of te vestigen, — is het niet tekenend genoeg voor den droeven toestand waarin Brabant gekomen was op geestelijk gebied.

Alsnu komt de geachte schrijver tot het antwoord van p. 36, dat hij geeft op de vraag van p. 36.

Dat antwoord luidt, naar ik reeds hierboven vermeldde: »En ziende op de geschiedenis na 1600, dan moeten wij zeggen: DE SCHULD STAAT, NOG ALTIJD, ONAFGELOST.

Onder het opschrift: Na het jaar 1600 verhaalt hij dan, hoe reeds tijdens het RESTAT, en met name na den vrede van MUNSTER, »toen Brabant aan de 7 Provinciën was toegewezen, »men wel meende met Statengeld en Statenmacht te zullen slagen» om Brabant, »verdoofd en ingezonken» als het was, weer tot Reformatie op te wekken, — doch dat juist bij deze methode, »de resultaten pover waren.

En dit was te voorzien geweest, want bij deze methode »werd verzuimd de machtigste factor, n.l. belangstelling te wekken voor 't zuivere Woord, en overtuiging van de noodzakelijkheid eener reformatie.

Deze methode dan nader beschrijvend vervolgt Ds. GORIS:

»In de plaats daarvan stelde men daarin, al was het juist geen inquisitie. Men onthield immers aan de Roomsche bevolking bij staatsbevel de kerkgebouwen en pastorieën.

Deden zij daarvan niet gewillig afstand — wat wel begrijpelijk is — dan werden die met wapengeweld ontnomen. En zoo opeens verdreven, mocht de roomsche bevolking niet anders dan in schuurkerken samenkomsten houden.

Zulk een methode van reformatie, zonder poging tot overtuiging — opgedrongen — moest van stonden aan de harten vervreemden, als er nog iets was, dat voor de hervorming gevoelde (p. 33).

En er was weinig meer.

Want, »schier al wat de reformatie begeerde, was gedood of verbanen en daarmee de kern, de beste elementen uit het Brabantse volk.

Die verbanenen waren »grootendeels vertrokken naar Noord-Nederland, en de Zeven Provinciën hebben de krachten voor den strijd der onafhankelijkheid en voor de hooge welvaart van Kerk en maatschappij in de 17e en 18e eeuw niet voor 't kleinste deel, maar meest te danken aan de vluchtelingen uit het beklagwaardige Brabant.

»Zonder Brabants verlies ware Holland niet het wereldbekende en machtige land der 17e en 18e eeuw geworden».

Ik heb deze brochure van even 36 bladzijden met bijzonder genoegen gelezen. Ds. GORIS heeft zich, vóór hij haar schreef, blijkbaar goed ingewerkt in de literatuur over zijn onderwerp.

De gevolgtrekkingen waartoe hij en na de beschrijvingen der eerste en na die der tweede periode uit de geschiedenis der Geref. Kerk in Brabant en Limburg vóór 1600 komt, berusten op historische, wel gedocumenteerde praemissen.

En hetzelfde mag gezegd waar hij, bij wat na het jaar 1600 is gebeurd, tot de conclusie komt, die de »punte van zijn vlugschrift vormt: DE SCHULD STAAT, NOG ALTIJD, ONAFGELOST!

Uit een oogpunt van historiografie is dit werkje, voor zover ik het kan beoordeelen, niet onverdienstelijk. Ook zijn er enkele bijzonderheden in vermeld, die, althans voor wie niet »van het vak is» zeker verrassend zijn. Maar bovendien is het een krachtige roepstert ter opwekking van belangstelling voor het werk der evangelisatie in Brabant en Limburg.

'n Zeker niet gemakkelijker werk, want Ds. GORIS, die, mede doordat hij nu reeds twaalf jaar predikant in ZEVENBERGEN is, het weten kan, spreekt ook van »een zekere mate van onontvankelijkheid van 't volk van Brabant voor het Evangelie in gezuiverden vorm, sedert het laatste vierde deel der 16e eeuw (p. 33).

Naar ik vernam, gaat reeds een herdruk van deze brochure ter perse.

G.

Uit de Pers.

In Hollandia wordt naar aanleiding van het werk van Mevr. von Maltzahn een uitzonderend woord geschreven over Christelijke boeken, dat we hier gaarne overnemen:

De jongste Deutsche roman van Mevr. von Maltzahn, in Hollandsche vertaling onder het latijnsche titel »Contra naturam" in ons land geïmporteerd, is gelukkig in onze Christelijke bladen niet gerecenseerd met de frase »salvoer een mooi Christelijk boek."

't Wordt ook hoog tijd dat op het terrein van »Christelijke boeken" eens een hartig woordje over onze Nederlandsche Christelijke kringen gezegd wordt.

Hoog tijd, dat er ernstiger keur op dit terrein komt; dat de roeping, die hier rust op ieder, die publiek beoordeelt en voorlicht, meer principieel en degelijk worde opgevat en getrouwer worde uitgevoerd.

Welwillendheid, toegankelijkheid en zwakheid mede schuldig aan het sterken van wat tot waarachtige geestelijke voeding, leiding en opbouw van het Christelijk leven onbekwaam is, en aan het verwakken en afbreken van wat met getrouwe en bekwame inspanning van kracht ernstig het leven zoekt te voeden en te leiden naar den eisch van de zuivere beginselen der waarheid Gods, van het rechte kennen, de rechte zielestemming, en het rechte doen.

Wie waarlijk met geopende oogen, en door het zuivere licht der waarheid Gods verlicht, het leven der menscheid in onze eeuw mag zien en gadeslaan en met zijn ziel dat leven aanraken mag, die kan niet anders dan diep ontroerd zijn door den ernst der tijden.

De beweging, die het menscheid leven in alle deelen der aarde, en meer bepaald in de centra der beschaving aangegrepen heeft, en op alle menschen bij toeneming haar invloed doet gelden, is zo diep en zo breed en zo gewichtig.

De menschen, mannen en vrouwen, jongelingen en jongedochters, weten zelf in menigte niet, wat er in het leven omgaat en wat het leven beweegt, waar ze midden in zijn, en waarin ze zelf mee bewegen worden en zich bewegen.

Daarom moeten ze goed onderwezen en voorgericht worden. Hun oogen moeten verlicht worden door het zuivere licht. Het zuivere licht der waarheid moet voor hen opgeheven worden over heel dat leven, waar ze midden in zijn, en waarin ook hun eigen leven onder allerlei gevaren zijn plaats moet innemen. Ze moeten dat leven in het rechte licht zien, en in dit licht moeten de levensfiguren voor hen in juiste onderscheiding en in innerlijke doorlichting en ontleding uitkomen.

Wij moeten naar de roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus, in het leven van onzen tijd onze plaats als Christenen op elk gebied innemen. Zoo moeten we welblijvend als Christenen uitkomen, leven, denken gevoelen en doen. Zoo moeten we invloed uitoefenen op het menscheid leven en op den gang van het menscheid leven. En zoo moeten we de menschen ten voorbeeld en zo mogelijk ten leidende lijn zijn in de levensbewoering der eeuw.

We zijn het zout der aarde en het licht der wereld, naar het waarachtige Woord van God. Maar hierin ligt daarom ook onze levensroeping. Omdat we het zout en het licht zijn, moeten we ook het zout en het licht zijn.

Hierin ligt onze roeping, om het Woord Gods te prediken en het volkerlijke, alles overlichtende zuivere licht van Gods Woord over heel het gebied van het menscheid leven en in heel den inhoud en de beoering van het menscheid leven, in zijn innerste zielebewoering en in de wezenlijke levende menschen zelf, te laten schijnen.

Hier ligt onze roeping, om te onderwijzen in hooger en lager onderwijs. Om het leven verlichtend te ontsluiten voor jong opkomende menschen. Opdat ze waarlijk weten, en opdat ze gedwongen worden, om te willen kennen en om te leven het leven naar den eisch van het waarachtige licht Gods en in de wegen des Heeren in het menscheid leven.

Hier ligt onze roeping, om »onze scholen, ons onderwijs, onze leerzitten, onze opvoeding, onze wetenschap, zoo goed te doen zijn en zo te doen zijn, dat het zout daarin voor het menscheid leven openbaar wordt en het licht daaruit straalt.

Hier ligt onze roeping tot Evangelisatie, opdat tegenover de valsche verlichting en het zoo veelzijdig verworpende leven van onzen tijd het waarachtige licht en de hemelsche roeping in hartelijkheid en getrouwheid gebracht worden tot het thans levende geslacht.

Hier is onze roeping, om in eigen dag en weelblad met het zuivere licht Gods en in de vrees Gods op het leven van onzen tijd in te werken, en voor de levenspraktijk van den dag in elke richting voorlichting en leiding te geven, voor het persoonlijk en huiselijk leven, voor het leven in Kerk en volk, in maatschappij en Staat.

Hier is ook onze roeping, om het leven in eigen kringen samen te binden, te organiseren en te leiden in de levens-actie naar 't zuivere beginselen der waarheid Gods.

Veelheid arbeid is naar deze roeping te verrichten, en wordt Gods zij lot met moedige inspanning verricht, al kennen we onze kleinheid en zwakheid tegenover de machtige geestelijke levensbeweging van onzen tijd en tegenover onze hooge, breede, dure roeping.

Maar hoe wordt nu dit alles tegengewerkt om gebroken door de valsche levensbeelden, die voor de oogen der menschen ook uit onze kringen getoerd worden en waardoor zij, ondanks alle prediking, onderwijzing, leiding en organisatie, door die beelden van menschen en leven, worden gesuggereerd, bekoerd tot een valsche levensvisie gebracht worden, die besit neemt van hun harten en hun oog in valsche kerk het leven doet zien. Zoo verbindt de god dezer eeuw de zinnen, opdat de menschen niet bestraald worden door het licht der waarachtige waarheid Gods.

Hier is de verdervende invloed van den schouwburg, die zijn tienduizenden verslaat, en in innerlijk leven doet onder de bekloringen van het valsche licht.

Al gaan onze Christenmenschen »naar den schouwburg niet, de andere menschen zijn ook menschen, en uw roepen, vermanen, leeren en evangeliseren wordt voor hen in zijn kracht gebroken door dit valsche beeldenlicht.

En ook voor uw Christelijke kringen schuift hier de slang der verleiding.

Hier werkt ook de valsche su gessie der bioscopen, waarmee velen ook uit de Christelijke kringen almeer vertrouwd zijn en vertrouwd worden.

Indien dit beeltdenshouwspel der bioscopen niet gegrepen kan worden en dienstbaar gemaakt aan reinen en waarachtigen levensbeelden, dan zal de bioscoopstaan vreeselijke overwinningen behalen.

Maar hier werkt ook het machtige levensmiddel der boek-literatuur, en meer bepaald der roman-literatuur.

Ach, hoevele werden en worden door de valsche levensbeelden in de romanliteratuur, — vaak met hoog kunstalent uitgebeeld, — bedrogen en verblind tegenover de zuivere waarheid en het waarachtige kennen van het leven.

Hoevele vaders en moeders, ook uit Christelijke kringen, gaan met bloedende zielen hun levenspad af, omdat hun zonen en dochters, ondanks alle Christelijke leering en leiding, bedrogen en vergiftigd zijn door de valsche levensbeelden der romanliteratuur!

En hoezele zielen leven in verstomd ongeluk, omdat de roman-leugen hen gevangen nam, en zij als de opiumschuivel aan deze ongerichtigheid verslaakt, niet meer van deze macht los kunnen komen!

Hoe gewichtloos is daarom de Christelijke roeping op het gebied der literatuur!

Christelijke boeken, waarin het leven, met verlichte oogen gezien en bespied, met christenhart gevoeld en verstaan, in welgevoelend kennen en kunnen, in aangrijpend, roerend, verlichtend, leerend en leidend beeld het leven ingedragen wordt, — ach hoezeer behoeven we ze!

Hoezeer behoeven we ze voor onze eigen Christelijke kringen, maar ook voor het bedrogen leven om ons heen in zijn ontroerende gisting en beweging!

En hoe arm, hoe arm zijn we op dit gebied! Gij predikt en leert de zuivere waarheid Gods. Maar uw Christelijke boeken breken door een onwaarschijnlijk Christendom, dat den heiligen wortel en het heilige beginzel der zuivere belijdenis mist, en een Christendom van eigen maaksel in beeld brengt, uw leering en leiding in de harten en in het leven af!

Of ze geven in niet-kunnen beelden van onwezenlijke menschen en van een onwezenlijk leven, van onbehelpten scharrelachtige zielen, en van onbehagelijke, onbeduidende levenskringen, waarin een oppervlakkig en zielskundig onwaarschijnlijk bekeerlinge dan 't Christendom goedmaken moet, — maar inderdaad weerzin, afkeer en ongelofte bevoordert en sterkt bij velen, die dieper zien, dieper denken, en dieper gevoelen.

't Geslacht van onzen tijd wil echte menscheid levende menschen, geen houten poppen of automatische redeneerderde vroompraters.

Het wil het Christendom ook zien en gevoelen in die verborgen oerelen der ziel, waarbij heel het innerlijk menscheid leven in beweging is en uitkomt.

Het wil het Christendom, ook zien in zuivere visie en zuiver gevoel, in een gevoel, zich rekenschap geven en doorleven van het leven van onzen tijd, en nochtans in waarachtig zielsdoerschuddend en zielsverruddend leven met God.

Het leven, zuiver gezien, gevoeld en uitgebeeld, in het onverbleekte, scherp uitkomende zuivere en waarachtig gegrepen licht der waarheid Gods, — het doorleefde leven, het zielsdiep doorleefde Christelijk leven in onzen tijd, — dat moeten onze Christelijke boeken ons in uitbeelding geven, in schoonheids- en waarheids-conceptie.

Anders breken onze eigen Christelijke boeken onze kracht en onzen Christelijken arbeid.

Ga hiervoor meer het gebied op en het getuigenis uit!

En spanne het talent, dat de Heere onze God hiervoor waarlijk geeft, zich in moedige studie, arbeid en oefening hiervoor in!

Officiële Berichten.

De classis Coevorden heeft in hare vergadering van 26 Nov. j.l. peremptoir onderzocht den heer C. Bouma, beroepen Pred. te Schoonebeek, en hem met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der sacramenten.

Namens de classis:

M. R. PARLEVLIET, scriba.

Sten. 1 Dec. 1913.

Voor Kinderen.

BROOD OP HET WATER.

X.

IN GESPREK.

Eer laatz niets over dan mij in mijn lot te schikken, dat trouwens niet bijster hard was, te meer wijl ik erkennen moest, dat hij op zijn standpunt volkomen gelijk had.

Hij deed zijn best mij den tijd te korten door mij de legerplaats rond te leiden en allerlei te laten zien. Het kamp was veel grooter dan ik gedacht had, en werkelijk geen onaangenaam verblijf. De paarden en honden leden blijkbaar geen gebrek en de menschen nog minder. Allen leken mij welvarend. De meesten schenen echter vroeg oud, en sagten er niet hun getrouwe trekken en taankleurige gezichten juist niet aanklekkelijk uit. Allen hadden dik, gitzwart haar.

De mannen waren verschillend gekleed. Sommigen droegen het boerenpak, anderen weer lange, zware mantels, die hun een statig voorkomen gaven. De vrouwen droegen een bonite kleeding in verschillende kleuren. De meesten hadden een fraai gewerkten doek van velekleurige kleuren om het hoofd gebonden. Om den hals droegen zij snoeren van goud- of zilverdraad, waaraan sieraden of ook wel doorboorde munstukken hingen. De hoofdmant liet mij een dezer halsnoeren van nabij zien, doch ik kon niet uitmaken van welk land de munten afkomstig waren. Vele vrouwen droegen ook schitterende banden om de polsen en de enkels. De kinderen liepen allen blootshoofds. Bij sommigen der jongeren en der ouderen liet de zindelijkheid wel wat te wenschen.

In een paar tenten zag ik allerlei gereedschap voor het bewerken van metaal, het beslaan van paarden, enz. Nu ik alles zoo van nabij kon opneemen, werd mij nog duidelijker dan vroeger dat deze Zigeuners niet oorspronkelijk zijn uit Europa, maar uit een ander werelddeel stammen. Heel hun leefwijze trouwens bewijst dat. Onder elkander spraken zij een taal, die ik niet verstond, en waaruit ik, gelijk ik reeds vroeger zei, nooit had kunnen wijzen worden. Vele jaren later zag ik eens een gedeelte van den Bijbel overgebracht in de taal der Spaansche Zigeuners. Het zag er uit als volgt:

Mangue ardincland, y chalaré al batusch, y le penaré: Batu, he querdí crejate contra o Tarpe y angial de tucue.

En als ge nu weten wilt wat dat beduidt, kunt ge het vinden in Luk. 15:18:

»Ik zal opstaan en tot mijnen vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel, en voor u».

Onder de tenten die wij bezochten was er een die geheel met menschen en kinderen gevuld was, die zich vereenigd hadden aan den maaltijd. Mijn gastheer vertelde mij dat dit geschiedde uit blijdschap voor het aanvankelijk herstel van het kind dat bij allen zeer geliefd was.

»Ons volkje» zoo sprak hij, »leeft gewoonlijk zeer zuinig, maar nu hebben zij het er eens van genomen».

Ik keek de tent eens rond. Ook hier zag ik niet meer dan het noodzakelijke huishoud, en al heel weinig meubelen. Dit zuwerend volk uit Azië was blijkbaar gewoon in tenten te leven. Het deed mij min of meer denken aan de Aarts-vaders Abraham, Izaak en Jakob die ook zoo in tenten woonden, van de eene plaats naar de andere trokken en zeker ook niet veel huishoud hadden.

Wij werden zeer vriendelijk ontvangen. »Ze zijn u dankbaar voor wat ge gedaan hebt" fluisterde de hoofdmant mij toe. Een stoel werd gehaald, en men noodigde mij dringend uit aan dit feestelijke maal deel te nemen. Ik gevoelde daar echter weinig lust toe, wijl de hoofdschotels bestonden uit gebraden egele en uit varkensvleesch dat letterlijk in het vet zwom! Gelukkig kon ik mij naar waarheid verontschuldigen en door het zeggen, dat ik »as een stevigen maaltijd had gebruikt, en dit niet zoo spoedig kon herhalen.

De lieden stelden stelden zich hiernee tevreeden. De maaltijd was trouwens zoo goed als geëindigd. Allen, zoowel de mannen als de vrouwen, de kleine kinderen alleen uitgezonderd, haalden een tabakspijp te voorschijn, waarvan vele zeer kunstig gesneden waren. In een oogenblik stond heel de tent vol rook. 't Werd er mij te benauid, en ik nam afscheid te meer wijl ik wist hoe nu de Jeneverfisch ook spoedig verschijnen zou, en de heillooze gevolgen niet uit zouden blijven. Ik mocht nog een paar tenten bezichtigen, waar op 't oogenblik niemand in was. Overal zag het er even eenvoudig uit, doch het trof mij hoe in de beide tenten op een laag tafeltje een mooie, blinkende zilveren beker stond. Een vlag op een modderschuit dacht ik, terwijl ik mijn geleider vroeg of dit ook een betekenis had.

»Och neen" zei hij »maar elk geslacht onder ons is er op gesteld zulk een beker te bezitten. Die gaan als erfstukken van vader op zoon over. De twee die zij gezien hebt zijn zeker honderden jaren oud, en al zijn wij arm, we zouden ze toch voor geen geld verkoopen».

»Dan zijt ge toch wezenlijk zulk een oud volk als ik wel eens gehoord heb?" vroeg ik.

»Zeker" was zijn antwoord. »'t is nu al een duizend jaar geleden, dat we in Europa kwamen en ons volk had toen al de lange reis uit Indië achter den rug. Ze dachten dat we uit Egypte kwamen en daarvoor noemden de Hongaren ons het volk van Faraon, en heetten we vroeger in Holland Egyptenaars. Maar zoo is het toch niet. Toen we in Duitsland kwamen, nu om 400 jaar geleden hadden we onze hertenog en graven".

»Zulk een zijt gij dan zeker ook" zeide ik.

»Wij noemen ons zoo niet" antwoordde hij. Ik ben koning Roderik", voegde hij er met zekeren trots bij, »en ben een echte nakomeling van de oude vorsten, die altijd over onzen stam geregeerd hebben. Toen we indertijd met een groot aantal in Duitsland kwamen, hadden we vele aanvoerders. Keizer Sigismund gaf ons ook brieven van bescherming. Wij werden heel vriendelijk ontvangen en ook gehöjpen. Maar zoo is het helaas niet gebleven".

Ik wachtte mij wel naar de reden daarvan te vragen. Want ik wist zeer goed, dat de bedriegerijen en diefstallen waaraan de Zigeuners zich schuldig maakten, oorzaak waren dat zij later zoo vervolgd werden.

»En zijt ge nog een groot volk?" vroeg ik.

»We zijn nu hier en daar verspreid" sprak Roderik. »Tot in Afrika en Amerika toe. Sommigen van ons hebben vaste woonplaatsen gekregen. In het geheel zijn we zeker nog wel een paar miljoen sterk. In Turkije wonen een half miljoen Zigeuners" (de lezer bedenke hierbij, dat het tegenwoordige Turkije ontzigtelijk veel kleiner is dan het vroeger).

»En kunt ge hier den kost vinden?" vroeg ik weer.

»Dat hopen we althans, als men ons maar weer geeft en ons een weinig wil vertrouwen. Maar daar ontbrekt helaas veel aan. Slaan we ergens onze tenten op, dan krijgen we dikwijls al spoedig aanmerking om weer te vertrekken, en moeten we elders ons geluk beproeven".

Ook hierop zweeg ik maar. Ik kon koning Roderik toch moeilijk zeggen dat zijn volk zo dikwijls alle reden had gegeven tot wantrouwen, en vele Zigeuners lievelieden dat werkten. Hij zal dit zelf trouwens ook wel weten hebben.

HOOGENBEEK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Eizinge (Gr.), M. Stadig, te Reeuwijk. — Medemblik en Duurswoud, W. Faber, cand. te Groningen. — Heteren—Randwijk, W. Mulder, te Ede.

AANGENOMEN: Kapelle—Beizelinge, B. A. Knoppers, cand. te Rotterdam. — Nunspeet, J. Tholen, te Hasselt (O.).

BEDANKT: Langeslag (O.), Nordhorn—Brandrecht (Graafschap Bentheim, Duitsland), Stellingam, Oudorp, Hellevoetslaas, Kommerzijl (Gr.), Herwijnen, Loenen—Vreeland, Krabbendijke, »Graven-dijk, Spijkenisse en Lopik, B. A. Knoppers, cand. te Rotterdam. — Veendam, J. H. Donner, te Breda. — Garrelweer en Haterswoude, J. Tholen, te Hasselt (O.).

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Nieuw-Weerdinge, A. Altma, cand. en hulppred. aldaar. — Bolk, J. L. G. Gregory, cand. te Utrecht. — De Purner (N.-L.) en Suppermeer, Y. B. Kalma, te Bergum. — Aalburg en Heesbeek, H. W. Th. Jansen, te Werkhoven. — Oosterwolde